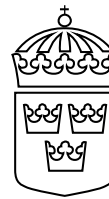

Regeringens proposition

2025/26:93

Ett språkkrav inom äldreomsorgen

Prop.
2025/26:93

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 15 januari 2026

Ulf Kristersson

Anna Tenje
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ändring i socialtjänstlagen (2025:400) som innebär att det införs en skyldighet för den som bedriver verksamhet inom socialtjänstens omsorg om äldre personer att arbeta för att den personal som genomför insatser i sådan omsorg har de kunskaper i svenska som är relevanta för att genomföra insatserna. Vidare föreslås att det ska införas ett bemyndigande i socialtjänstlagen för regeringen att meddela föreskrifter om den kunskapsnivå i svenska som är relevant för att genomföra insatser i socialtjänstens omsorg om äldre personer.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut3

2 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).....4

3 Ärendet och dess beredning5

4 Ett språkrav för personal i äldreomsorgen behövs för ökad
kvalitet och säkerhet5

4.1 Personal i äldreomsorgen ska ha relevanta kunskaper
i svenska5

4.2 Språknivån för personal som genomför insatser bör
definieras 14

5 Personuppgiftsbehandling17

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser20

7 Konsekvenser av förslaget20

7.1 Övergripande konsekvenser20

7.2 Ekonomiska konsekvenser för staten21

7.3 Ekonomiska konsekvenser för kommuner22

7.4 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.....23

7.5 Konsekvenser för företagen.....24

7.6 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och
män och för möjligheten att nå de
integrationspolitiska målen.....25

7.7 Konsekvenser för sysselsättningen25

7.8 Konsekvenser för brottsligheten.....25

7.9 Förslagets överensstämmelse med de skyldigheter
som följer av Sveriges anslutning till EU26

8 Författningskommentar26

Bilaga 1 Sammanfattning av betänkandet Ett språkrav för
språkutveckling (SOU 2024:78).....28

Bilaga 2 Betänkandets lagförslag31

Bilaga 3 Förteckning över remissinstanserna32

Bilaga 4 Lagrådsremissens lagförslag33

Bilaga 5 Lagrådets yttrande34

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 januari 2026.....36

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2025/26:93

Regeringens förslag:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).

2 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2025:400)

dels att rubriken närmast före 31 kap. 2 § ska lyda "Bemyndiganden som gäller villkor, avgifter och språkkrav",

dels att det ska införas två nya paragrafer, 8 kap. 4 a § och 31 kap. 3 a §, och närmast före 8 kap. 4 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

Språkkrav

4 a §

Den som bedriver verksamhet inom socialtjänstens omsorg om äldre personer ska arbeta för att den personal som genomför insatser i sådan omsorg har de kunskaper i svenska som är relevanta för insatsernas genomförande.

31 kap.

3 a §

Regeringen får meddela föreskrifter om den kunskapsnivå i svenska enligt 8 kap. 4 a § som är relevant för att genomföra insatser i socialtjänstens omsorg om äldre personer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

3 Ärendet och dess beredning

Lagförslaget i denna proposition är en följd av Tidöavtalet, som är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

Regeringen beslutade den 30 mars 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. lämna förslag på hur krav på kunskaper i svenska språket för personal i äldreomsorgen kan regleras (dir. 2023:44).

Utredningen, som antog namnet Utredningen om språkrav för personal i äldreomsorgen (S 2023:03), överlämnade i december 2024 betänkandet Ett språkrav för språkutveckling (SOU 2024:78). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttranden finns tillgängliga på regeringens webbplats (www.regeringen.se) och i Socialdepartementet (S2024/02115).

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har under beredningen av lagrådsremissen getts tillfälle att yttra sig över det avsnitt som rör personuppgiftsbehandling (avsnitt 5). IMY har inga synpunkter på förslaget (S2025/01907).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 13 november 2025 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Lagrådet föreslår en annan språklig utformning av bestämmelserna. Regeringen följer delvis Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 4.1 och i författningskommentaren. I förhållande till lagrådsremissen görs dessutom vissa språkliga ändringar.

4 Ett språkrav för personal i äldreomsorgen behövs för ökad kvalitet och säkerhet

4.1 Personal i äldreomsorgen ska ha relevanta kunskaper i svenska

Regeringens förslag

Den som bedriver verksamhet inom socialtjänstens omsorg om äldre personer ska arbeta för att den personal som genomför insatser i sådan omsorg har de kunskaper i svenska som är relevanta för insatsernas genomförande.

Förslaget stämmer i sak överens med regeringens. Utredningen föreslår en annan språklig utformning.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna är positiva till förslaget. *Myndigheten för delaktighet*, *Pensionärernas riksorganisation*, *Vårdförbundet* och *Västerås kommun* anser att språkravet även bör ses över för t.ex. hälso- och sjukvården och verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. *Riksförbundet Pensionärsgemenskap* anser att språkravet ska vara ett krav för anställning av omsorgspersonal och att det är viktigt att språkravet avser all personal för att komma till rätta med de kvalitetsproblem som finns inom äldreomsorgen. *Diskrimineringsombudsmannen* framhåller vikten av att språkrav är väl avvägda och framför även att utredningen på ett tillfredsställande sätt belyst de diskrimineringsrättsliga aspekter som kan aktualiseras av förslaget.

Tre remissinstanser avstyrker förslaget. *Socialstyrelsen* anser att språkförbättring hos personalen bör ske utan ett språkrav i lag och att lagförslaget lämnar ett för stort utrymme för tolkning. Myndigheten framför att det kan bli otydligt hur verksamheterna ska arbeta för att personalen har tillräcklig språknivå om de inte ska göra bedömningar av vilken nivå personalen har. Det kan, enligt myndigheten, ifrågasättas om språkravet verkligen blir tydligt och mätbart. *Botkyrka kommun* framför att förslaget blir svårt att genomföra utifrån de förutsättningar som finns i äldreomsorgen och att socialtjänstlagens (2025:400), förkortad SoL, bestämmelser om god kvalitet och att personalen ska ha lämplig utbildning och erfarenhet är tillräckliga. *Sundsvalls kommun* anser att förslaget tar ifrån kommunen självbestämmanderätt om vilka verksamhetsområden och yrkesgrupper som har behov av språkhöjande insatser samt att kommunen bl.a. redan har prioriterat språkutvecklande insatser inom äldreomsorgen. Kommunen anser att det är otydligt vilka konsekvenserna blir för arbetsgivare och medarbetare i olika situationer, t.ex. om medarbetare efter genomförda insatser inte klarar av den angivna språknivån.

Flera remissinstanser är positiva till att språkravet ska omfatta alla yrkesgrupper som utför äldreomsorg, däribland *Folkhälsomyndigheten*, *Göteborgs universitet* och *SPF Seniorerna*. *Söderhamns kommun* anser att det bör övervägas en differentiering av språkravets omfattning så att det anpassas efter den anställdes roll och arbetsuppgifter.

Skälen för regeringens förslag

Brister i personalens kunskaper i svenska medför risker för den äldre personen

Antalet anställda undersköterskor och vårdbiträden är cirka 210 000 personer enligt SCB:s strukturlönestatistik för 2024. Sedan 2014 har antalet anställda legat på en relativt konstant nivå.

Bristande kunskaper i svenska hos personal som arbetar i äldreomsorgen har uppmärksammats i Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) tillsyn och har även påtalats i flera statliga utredningar. Av en sammanställning

från IVO 2023, utifrån myndighetens tillsyn av särskilda boenden för äldre, framgår att 97 procent av kommunerna har vård- och omsorgspersonal som saknar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna förstå det patienten själv uttrycker och på ett korrekt sätt kunna vidareförmedla det (Omfattande arbete för att åtgärda brister inom landets äldreboenden, 2023). I IVO:s rapport Tillsyn av medicinsk vård och behandling vid särskilda boenden för äldre, 2022, framgår att drygt sju av tio närstående till personer som bor på särskilda boenden upplever att vård- och omsorgspersonalen inte förstår vad de närstående säger på grund av bristande språkkunskaper. Av rapporten framgår också att nästan nio av tio sjuksköterskor uppger att det finns patientsäkerhetsrisker kopplade till vård- och omsorgspersonalens bristande kunskaper i svenska och som påverkar patienterna i måttlig eller hög grad.

Utredningen konstaterar att det saknas forskning och andra studier om hur många av äldreomsorgens personal som inte har tillräckliga kunskaper i svenska för arbetet. I utredningens möten med verksamhetsföreträdare framkommer dock att brister i kunskaper i svenska hos personal är vanligt förekommande. Det kan t.ex. förekomma att äldre personer avstår insatser när de inte förstår vad personalen säger. Det kan också förekomma att personal inte förstår instruktioner från en medarbetare eller chef eller kan ta till sig information i t.ex. genomförandeplaner. I det dagliga arbetet kan det uppstå missförstånd till följd av språkförbistringar, som dessutom kan bidra till ökad stress och arbetsbelastning för personalen och chefer. Även för den anställda med bristande språkkunskaper kan det uppstå stress och oro med anledning av språkliga missförstånd. För den anställda kan det upplevas som påfrestande att ofta behöva ställa frågor och inte förstå vad medarbetare och chefer säger. Samtliga verksamhetsföreträdare, oavsett regiform, framför till utredningen att de upplever bristande språkkunskaper hos personalen och att dessa förekommer hos all personal, även bland förstaspråkstalare och i flera yrkesgrupper, däribland även hos utbildade undersköterskor och vårdbiträden. Utredningen bedömer att språkproblemen i äldreomsorgens verksamheter är landsomfattande.

Att personalen har goda språkkunskaper i svenska ökar generellt möjligheten för många äldre personer att ha inflytande i sin vård och omsorg. Det finns även ett särskilt yrkesspråk som är viktigt att behärska på ett korrekt och tillfredsställande sätt för den som arbetar inom äldreomsorgen. Goda språkkunskaper hos personalen är en förutsättning för patientsäkerhet, t.ex. behöver personalen förstå delegeringar och instruktioner från legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Det gäller inte bara den muntliga kommunikationen utan också förmågan att läsa och skriva på relevant nivå. Att personalen har goda kunskaper i svenska har även potential att förbättra situationen för anhöriga och närstående till den enskilde, inte minst genom att öka tryggheten och anhörigas och närståendes insyn i den omsorg som ges till den äldre. Ökade kunskaper i svenska hos personalen kan vidare bidra till en god arbetsmiljö och en ökad kollegial tillit om personalen obehindrat kan kommunicera med varandra och därigenom få god förståelse och kunskap för varandras arbete. I förlängningen kan dessa sammantagna effekter troligtvis även göra yrket mer attraktivt.

Bistånd inom äldreomsorgen kan omfatta olika insatser och det är den enskildes behov som avgör om bistånd ska beviljas och hur det i så fall ska utformas. Insatser i äldreomsorgen är t.ex. trygghetslarm, hemtjänst, särskilt boende, dagverksamhet och korttidsplats. De vanligaste insatserna för äldre personer inom socialtjänsten är trygghetslarm, hemtjänst i ordinärt boende och särskilt boende för äldre. Den 31 oktober 2024 var det 352 000 personer i åldern 65 år och äldre som hade ett beslut om en pågående socialtjänstinsats. Insatser är vanligare bland kvinnor jämfört med män och det finns en tydlig åldersvariation, där behovet av insatser ökar med stigande ålder (Statistik om socialtjänstinsatser till äldre 2024, Socialstyrelsen).

Varje kommun ansvarar i egenskap av huvudman för äldreomsorgen i sin kommun. Av 4 kap. 3 § SoL, följer dock att kommunen får ingå avtal med ett privaträttsligt organ eller en fysisk person om att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänsten. En betydande del av äldreomsorgen utförs i dag i privat regi. I socialtjänstlagen används olika uttryck för att beteckna sådana verksamhetsutövare. För att förenkla läsningen används i denna proposition i det följande uttrycket ”privata utförare” för att ange dem som bedriver verksamhet på entreprenad, dvs. inte i offentlig regi t.ex. av en kommun eller ett kommunalförbund (jfr Skarpars verktyg till Inspektionen för vård och omsorg, prop. 2025/26:15, s. 24 och 25).

Enligt 5 kap. 1 § SoL ska verksamheten inom socialtjänsten vara av god kvalitet. Kravet på god kvalitet gäller för såväl privata som offentliga utförare av socialtjänst (prop. 2008/09:160 s. 95). En av de viktigaste förutsättningarna för att uppnå god kvalitet i omsorgen om äldre personer är tillgången till personal med lämplig utbildning och kompetens samt ett tydligt ledarskap (prop. 1996/97:124 s. 54). Enligt 5 kap. 3 § SoL ska personal som utför uppgifter inom socialtjänsten ha lämplig utbildning och erfarenhet. I socialtjänstlagen finns dock inga uttalade krav på att personalen ska ha några särskilda kunskaper i svenska. Av Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2011:12) om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre framgår emellertid att personalen bl.a. bör ha förmåga att förstå, tala, läsa och skriva svenska. Det är dock den enskilda arbetsgivaren som vid rekrytering måste ställa krav utifrån verksamhetens behov av kvalitet och kompetens.

En central del av äldreomsorgen är att äldre personer ska känna sig trygga med den vård och omsorg som ges och att personalen har rätt kompetens för att kunna utföra en god vård och omsorg som också är säker. I detta sammanhang är goda kunskaper i svenska och förmåga att kommunicera, både muntligt och skriftligt, en grundförutsättning. Regeringen ser allvarigt på de konsekvenser som brister i språkkunskaper hos äldreomsorgens personal kan föra med sig. Ytterst kan bristerna medföra risk för den äldre personens säkerhet, hälsa och liv. Regeringen föreslår därför att det införs en uttrycklig reglering av språkrav inom äldreomsorgen.

Botkyrka kommun framför att utredningens förslag blir svårt att genomföra utifrån de förutsättningar som finns i äldreomsorgen och anser

att socialtjänstlagens bestämmelser om god kvalitet och att personalen ska ha lämplig utbildning och erfarenhet är tillräckliga. *Sundsvalls kommun* framför att förslaget tar ifrån kommunens självbestämmanderätt om vilka verksamhetsområden och yrkesgrupper som har behov av språkhöjande insatser samt att kommunen bl.a. redan prioriterat språkutvecklande insatser inom äldreomsorgen. Regeringen har förståelse för dessa synpunkter men anser, mot bakgrund av de brister som redovisas tidigare i detta avsnitt, att det är tydligt att socialtjänstlagens bestämmelser inte räcker för att säkerställa adekvat kunskapsnivå i svenska hos personalen. Det finns därför behov av en reglering, även om det innebär intrång i kommunernas självbestämmanderätt.

Regeringen är väl medveten om att kommunerna och privata utförare har en utmanande situation när det gäller möjligheter att rekrytera personal med fullgod kompetens för arbetet i äldreomsorgen. Regeringen anser därför, till skillnad från *Riksförbundet Pensionärsgemenskap*, att ett språkkrav behöver vara utformat på ett sådant sätt att kravet tar hänsyn till verksamheternas förutsättningar för att kravet inte ska bidra till att göra det ännu svårare att rekrytera eller behålla personal. Regeringen instämmer också i vad *Diskrimineringsombudsmannen* framhåller om vikten av att språkkrav är väl avvägda.

Regeringen bedömer vidare att ett språkkrav bör regleras i socialtjänstlagen och att det i dagsläget bör vara en skyldighet för verksamhetsutföraren av äldreomsorg att arbeta för att personalen har kunskaper i svenska som är relevanta för att utföra insatser. Verksamhetsutförarens skyldighet bör gälla såväl befintlig som nyanställd personal.

I lagrådsremissens lagförslag föreslog regeringen att socialnämnden och den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet ska arbeta för att personal i äldreomsorgen har en kunskapsnivå i svenska språket som är relevant för att genomföra insatser. *Lagrådet* föreslår en annan utformning av bestämmelsen. Lagrådet konstaterar att i flera andra paragrafer i 8 kap. SoL anges endast socialnämnden som den som har att arbeta för att tillgodose t.ex. äldre personers olika behov. Detta trots att 4 kap. 3 § SoL gäller även i dessa fall, dvs. att kommunen får ingå avtal med en privat utförare att fullgöra kommunens uppgifter inom socialtjänsten. För att undvika oklarheter föreslår Lagrådet därför att ledet ”den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet” tas bort ur bestämmelsen.

Regeringen konstaterar liksom Lagrådet att ”den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet” inte anges i några andra bestämmelser i 8 kap. SoL. Bestämmelserna om boende och delaktighet i samhället i 8 kap. gäller dock i första hand för kommunen i egenskap av huvudman för socialtjänsten inom sitt verksamhetsområde och för socialnämnden när att den fullgör kommunens uppgifter. Det behöver vara tydligt att skyldigheten att arbeta för att den personal som genomför insatser i omsorgen om äldre personer har de kunskaper i svenska som är relevanta omfattar alla sådana verksamhetsutövare. Mot den bakgrunden anser regeringen att det blir ottydligt att utforma lagtexten på sådant sätt som Lagrådet föreslår, dvs. att endast socialnämnden anges. Det skulle kunna uppfattas som att kravet att arbeta för att personalen har de kunskaper i svenska som är relevanta för att genomföra insatserna inte gäller för privata utförare av äldreomsorg. Regeringen föreslår därför att bestämmelsen utformas på följande sätt: Den som bedriver verksamhet inom socialtjänstens omsorg om äldre

personer ska arbeta för att den personal som genomför insatser i sådan omsorg har de kunskaper i svenska som är relevanta för insatsernas genomförande.

Vad innebär språkravet för verksamheterna?

Det föreslagna språkravet innebär en skyldighet för socialnämnden och privata utförare att arbeta för att personalen i äldreomsorgen har relevanta språkkunskaper i svenska när insatser genomförs. Detta medför att socialnämnden och den privata utföraren ska ha ett arbetssätt eller vidta de nödvändiga åtgärder som behövs för att komma till rätta med brister i personalens språkkunskaper och därigenom säkerställa verksamheternas kvalitet.

Socialstyrelsen anser att förslaget är formulerat på ett sätt så att det ger ett för stort utrymme för tolkning. Som tidigare nämnts anser regeringen att ett språkrav behöver vara utformat på ett sådant sätt att det tar hänsyn till verksamheternas förutsättningar. Det är därför nödvändigt att kravet lämnar ett handlingsutrymme för kommunerna och de privata utförarna att själva avgöra vilka åtgärder som behöver vidtas för att uppfylla kravet. Hur detta ska göras mer konkret regleras därför inte.

Vad ”arbeta för” innebär kan således variera från en verksamhet till en annan. Det beror bl.a. på hur språkkompetensen ser ut i verksamheten och hur långt socialnämnden och den privata utföraren har kommit med att fortlöpande utveckla strategier för kompetensförsörjning och språkutveckling. Vidare anser regeringen att arbetet bör integreras i det systematiska kvalitets- och förbättringsarbetet för att arbetet med språkravet ska bli systematiskt, fortlöpande och långsiktigt. Som ett led i arbetet med språkravet behöver socialnämnden och privata utförare ansvara för att bedömningar av personalens språkkunskaper görs i de olika verksamheterna för att identifiera behov av språkutvecklande åtgärder som t.ex. att ge personalen möjlighet att vidareutbilda sig i svenska. Utredningen beskriver att det kan bli arbetsuppgifter för avdelningschefer, enhetschefer eller arbetsledare att ta fram rutiner för bedömning av behovet av språkkunskaper i svenska. Vem som ska utföra de aktuella bedömningarna är dock upp till socialnämnden och privata utförare att själva avgöra.

Bedömningarna behöver avse personalens funktionella språkliga kompetens. Med det menas här personalens förmåga att genomföra de språkliga och kommunikativa moment som krävs för att genomföra insatserna. Bedömningarna behöver med andra ord vara knutna till det språk som används i arbetet i äldreomsorgen och de behov av språklig kompetens som finns där. De verktyg för bedömning som används i detta arbete behöver därför vara utformade på ett sådant sätt att de testar just det språk som används i äldreomsorgen. Bedömning av funktionell språklig kompetens kan göras bl.a. genom att personalen ges tillfälle att via olika former av övningar visa upp hur de utifrån ett språkligt eller kommunikativt perspektiv klarar av olika situationer som de kan ställas inför när de genomför insatser för den äldre personen.

De bedömningar som görs ska vara relevanta och proportionerliga i förhållande till de språkkunskaper som behövs för att genomföra insatser. Bedömningarna bör inte inkräkta på den personliga integriteten mer än vad

som krävs för att syftet ska uppnås och det behöver därför finnas skäl för att genomföra en bedömning. Den anställde behöver informeras av arbetsgivaren när en bedömning av språkkunskaper genomförs. Bedömningen behöver således göras strukturerat och inte ske informellt. I utredningen framkommer att verksamhetsföreträdare efterfrågar ett stöd gällande bedömningar som är handfast och enkelt att använda. Regeringen bedömer att ett nationellt stöd är viktigt för att en likvärdighet i hela landet gällande bedömningar ska kunna säkerställas vilket i förlängningen är viktigt för att en god och enhetlig språknivå i äldreomsorgens verksamheter ska kunna uppnås.

Alla yrkesgrupper som genomför insatser bör omfattas av språkravet

Arbetet i äldreomsorgen är komplext och regeringen anser därför att det är grundläggande att personalen har god kommunikationsförmåga i svenska. Det handlar såväl om den befintliga personalen som den som anställs efter att språkravet trätt i kraft. Regeringen bedömer, i likhet med utredningen, att samma kunskapsnivå i svenska bör gälla för alla yrkesgrupper, såsom undersköterskor, vårdbiträden, omsorgsbiträde, servicepersonal eller äldreassistenter, som genomför insatser i äldreomsorgen. Det är således inte all personal som omfattas av språkravet eftersom vissa yrkesgrupper, t.ex. städare, vaktmästare och matsalspersonal, inte kan anses genomföra sådana insatser. Denna bedömning understöds också av flera remissinstanser, bl.a. *Folkhälsomyndigheten*, *Göteborgs universitet* och *SPF Seniorerna*.

Att språkravet omfattar all personal som genomför insatser är också en förutsättning för att komma till rätta med de kvalitetsproblem i äldreomsorgen som beror på bristande språkförmåga. Enligt utredningen förekommer inte heller någon större uppgiftsdifferentiering mellan undersköterskor och vårdbiträden, även om införandet av skyddad yrkestitel skapat bättre förutsättningar för ett sådant arbetssätt. God kommunikation mellan en omsorgstagare och personal bidrar till att personalen får en bättre personkännedom om omsorgstagaren och därmed också en bättre helhetsbild av omsorgstagarens situation samt att omsorgstagaren känner sig mer trygg med den omsorg som ges. Det är t.ex. viktigt för att kunna identifiera eventuella förändringar i hälso- och funktionstillståndet som kräver att insatsernas utformning ändras eller att andra yrkesgrupper behöver tillkallas, inklusive hälso- och sjukvårdspersonal. Regeringen delar därmed inte *Söderhamns kommuns* uppfattning att en differentiering av språkravets omfattning bör göras så att kravet anpassas efter den anställdes roll och arbetsuppgifter. Regeringen vill framhålla att det väsentliga i sammanhanget är om den anställde genomför insatser för äldre personer och inte vilken titel den anställde har. Det vore därför olämpligt att differentiera språkravet mellan olika yrkesgrupper.

Myndigheten för delaktighet, *Pensionärernas riksorganisation*, *Vårdförbundet* och *Västerås kommun* anser att språkravet även bör ses över för t.ex. hälso- och sjukvården och verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Regeringen konstaterar dock att det saknas beredningsunderlag för att i denna proposition utvidga språkravet till andra områden än äldreomsorgen.

Anställningsavtal bygger på frivillighet. Det innebär att både arbetsgivare och arbetstagare väljer om de vill ingå ett avtal med varandra. Kommuner ska vid rekrytering följa kravet på saklighet och opartiskhet i 1 kap. 9 § regeringsformen. För kommuner gäller i övrigt fri anställningsrätt på samma sätt som för privata arbetsgivare. Den fria anställningsrätten innebär att arbetsgivare fritt får välja vem de vill anställa. Utgångspunkten är också att arbetsgivare får bestämma vilka merit- och kvalifikationskrav som ska gälla för en viss befattning. Den fria anställningsrätten är en central rättslig utgångspunkt med några undantag. Diskrimineringsförbudet enligt diskrimineringslagen (2008:567) utgör ett sådant undantag.

Arbetsledningsrätten innebär att arbetsgivaren leder och fördelar arbetet. I detta ingår att arbetsgivaren har rätt att bestämma över sin verksamhet och exempelvis uppställa krav under anställning. Det kan exempelvis gälla krav på viss prestation och skyldigheter i anställningen. En förutsättning för arbetsledningsrätten är att den utövas under iakttagande av lag och god sed på arbetsmarknaden. *Sundsvalls kommun* anser att det är otydligt vilka konsekvenserna blir för både arbetsgivare och medarbetare i olika situationer, t.ex. om medarbetare efter genomförda åtgärder inte klarar av den angivna språknivån. Regeringen anser dock att språkravets konsekvenser för arbetsgivaren och arbetstagaren får hanteras på det sätt som följer av de regleringar som finns inom arbetsrätten och diskrimineringslagstiftningen.

Språkravet medför att socialnämnden respektive privata utförare i egenskap av arbetsgivare behöver vidta åtgärder för att personalen ska ha kunskaper i svenska som är relevanta för att genomföra insatser i äldreomsorgen. Detta utgör en viss inskränkning i arbetsledningsrätten. De skyddsintressen som motiverar ett språkrav är ett säkrare och tryggare genomförande av insatser för äldre personer och även en förbättrad arbetsmiljö för personalen. För den äldre personen kan, som tidigare nämnts, bristande språkkunskaper medföra risker för hans eller hennes personliga säkerhet, hälsa och liv. För personalen kan de bristande språkkunskaperna ha negativ påverkan på arbetsförhållandena och arbetsmiljön.

Regeringen anser att intresset av en säkrare och tryggare omsorg om äldre personer och en förbättrad arbetsmiljö för personalen utgör starkt vägande skäl till denna inskränkning av arbetsledningsrätten. Inskränkningen för arbetsgivare som språkravet innebär får dessutom anses vara av begränsad karaktär. Mot bakgrund av detta anser regeringen att förslaget är motiverat.

Som framgår tidigare i avsnittet under rubriken Vad innebär språkravet för verksamheterna? blir det aktuellt för socialnämnden och privata utförare att göra bedömningar av arbetssökandes eller arbetstagares funktionella språkliga kompetens. Det huvudsakliga syftet med dessa bedömningar är att avgöra om den befintliga personalen eller de arbetsökande är i behov av språkutvecklande åtgärder. Arbetsgivare kan med stöd av arbetsledningsrätten ställa krav på viss förmåga hos personalen och också utföra åtgärder för att se till att dessa krav uppfylls eller för att få

underlag för kompetensutveckling av arbetstagare. En förutsättning är att lag och god sed på arbetsmarknaden iaktas. Prop. 2025/26:93

Förslaget om ett språkkrav innehåller dock inga specifika åtgärder som en arbetsgivare ska vidta för att komma till rätta med personalens bristande kunskaper i svenska och inte heller i vilken takt som utbildningen eller utvecklingen behöver ske. En arbetsgivare har därmed, utifrån behoven av språkutvecklande åtgärder och de enskilda förhållandena i sin verksamhet, ett tämligen stort handlingsutrymme att välja hur arbetsgivaren önskar leda och fördela arbetet på ett sätt som den bedömer är mest lämpligt. Regeringen förutsätter dock att socialnämnden och privata utförare kontinuerligt arbetar för att säkerställa att personalen innehar relevanta kunskaper i svenska. Regeringen avser att följa denna utveckling.

Språkkravet innebär att socialnämnden och privata utförare i egenskap av arbetsgivare ska arbeta för att personalen har de kunskaper i svenska som är relevanta för att genomföra insatserna. I samband med att arbetsgivaren vidtar olika åtgärder i syfte att arbeta mot den relevanta nivån, har arbetsgivaren också att se till att reglerna i diskrimineringslagen följs. I 2 kap. 1 § diskrimineringslagen anges att en arbetsgivare inte får diskriminera den som hos arbetsgivaren är arbetstagare, gör en förfrågan om eller söker arbete, söker eller fullgör praktik, eller står till förfogande för att utföra eller utför arbete som inhyrd eller inlånad arbetskraft. Bestämmelsen täcker flera olika skeden i exempelvis rekryteringsprocessen och under anställningen, och vid samtliga dessa skeden kan det språkkrav som regeringen föreslår aktualiseras.

Med diskriminering avses enligt 1 kap. 4 § diskrimineringslagen såväl direkt som indirekt diskriminering. Diskrimineringsgrunderna anges i 1 kap. 5 § diskrimineringslagen. Regeringen kan konstatera att språk inte uttryckligen är en diskrimineringsgrund som omfattas av skyddet mot diskriminering i diskrimineringslagen. I rättspraxis har frågan om språkkrav huvudsakligen bedömts i förhållande till förbudet mot indirekt diskriminering i arbetslivet, se t.ex. Arbetsdomstolens avgörande AD 2002 nr 128. Med indirekt diskriminering avses att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller förfaringsätt som framstår som neutralt men som särskilt kan komma att missgynna personer med t.ex. viss etnisk tillhörighet. Regeln, rutinen eller förfaringsättet kan då vara diskriminerande, trots att det är en åtgärd som tillämpas för alla anses nödvändig.

Förbudet mot indirekt diskriminering är uppbyggt kring kriterierna missgynnande, jämförelse och intresseavvägning. Missgynnande uppstår när någon tillämpar en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som verkar neutralt men som vid en närmare granskning i praktiken typiskt sett missgynnar en person. För att avgöra om ett krav kan komma att särskilt missgynna personer ur en viss grupp måste en jämförelse göras mellan den grupp som en person tillhör och någon annan grupp som tillhör någon av de grupper som skyddas i lagstiftningen. Därefter behöver en intresseavvägning göras. Det är inte indirekt diskriminering om det finns ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och för att uppnå syftet. Av förarbetena till diskrimineringslagen framgår att en arbetsgivares uppställda krav på språkförmåga kan uppfyllas av alla oavsett etnisk tillhörighet men sannolikheten är stor för att den som kommit till Sverige nyligen inte klarar kravet lika bra som den som är född i Sverige.

Jämförelsen sker alltså mellan gruppen ”svenskfödda” och gruppen ”födda utomlands” (prop. 2007/08:95 s. 491 och 492).

Uppställande av språkrav kan således vara ett sådant till synes neutralt kriterium, som i praktiken får sådana verkningar för personer med annan etnisk tillhörighet. Språkrav för äldreomsorgen kan ha ett berättigat syfte, vilket är att säkerställa en trygg och säker vård och omsorg för äldre personer. De åtgärder som arbetsgivare vidtar för att arbeta för att personalen har den i språkravet reglerade nivån torde därmed också ha ett berättigat syfte. Det krävs också att de medel som vidtas är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet. Att språkravet utgår från reell kompetens, dvs. relevant nivå för att genomföra insatser, och inte formell kompetens t.ex. godkända betyg i svenska bedöms i sig innebära att de åtgärder som vidtas utgör ett bättre medel för att uppnå syftet. Ett krav som tar sikte på reell kompetens och som kan visas i praktiken på olika sätt kan lättare motiveras som lämpligt och nödvändigt. Det kan nämligen ifrågasättas om ett formellt krav, som t.ex. krav på godkända betyg i svenska, är det mest lämpliga och nödvändiga sättet att uppnå syftet då det inte finns garantier för att det godkända betyget motsvarar den anställdes eller den arbetssökandes faktiska språkförmåga. Vidare kan den arbetssökande som har de faktiska kunskaperna men saknar det aktuella betyget riskera att bli utesluten från rekryteringen. Utredningen föreslår att regeringen genom ett myndighetsuppdrag tar fram stöd och vägledning för hur arbetet med bedömningarna kan gå till. Regeringen bedömer att det är viktigt att relevanta myndigheter bidrar till att nivån av språkkunskaper hos äldreomsorgens personal kan höjas och har föreslagit i budgetpropositionen för 2026 att medel avsätts för detta (avsnitt 7.2).

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att det föreslagna språkravet är förenligt med arbetsrätten och diskrimineringslagstiftningen.

4.2 Språknivån för personal som genomför insatser bör definieras

Regeringens förslag

Regeringen ska få meddela föreskrifter om den kunskapsnivå i svenska som är relevant för att genomföra insatser i socialtjänstens omsorg om äldre personer.

Regeringens bedömning

En relevant kunskapsnivå i svenska bör definieras till att vara B2 enligt Gemensam europeisk referensram för språk.

Utredningens förslag

Förslaget stämmer överens med regeringens bedömning. Utredningen lämnar inte något förslag om ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter.

De flesta remissinstanserna instämmer i att den föreslagna språknivån B2 enligt Gemensam europeisk referensram för språk, förkortad Gers, kan användas.

Några remissinstanser, bl.a. *Karlstads kommun* och *Eskilstuna kommun*, är tveksamma till nivån B2 och anser att den lägre nivån B1 är tillräcklig för medarbetare som enbart utför serviceuppgifter. *Västerås kommun* anser att det är ett komplext arbete att bedöma språkkunskaper.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Nivån för personalens kunskaper i svenska bör definieras

Det är grundläggande att personalen har god förmåga att kommunicera med den äldre personen, dennes närstående och andra medarbetare för att utföra sitt arbete. En språknivå behöver därför utgå ifrån vad som krävs för att personalen ska kunna genomföra insatser inom äldreomsorgen. Att nationellt ange vilken kunskapsnivå i svenska som socialnämnden och privata utförare ska arbeta för att personalen har, bidrar till en ökad likvärdighet och en enhetlig språknivå i landet. Utredningen erfar att den som genomgått viss utbildning inte alltid har de språkkunskaper i svenska som behövs för arbetet i äldreomsorgen. Mot denna bakgrund anser regeringen att en kunskapsnivå i svenska bör definieras. Nivån bör också anges på annat sätt än att personalen har genomgått en viss utbildning.

Den gemensamma europeiska referensramen för språk är etablerad

Gemensam europeisk referensram för språk, förkortad Gers, har tagits fram av Europarådet och är ett stöd för språkundervisning och bedömning av språkkunskaper som anger nivåer av sådana kunskaper. Referensramen har sex referensnivåer av språkfärdighet som beskriver vilka kunskaper och färdigheter som krävs för att framgångsrikt kunna kommunicera på ett visst språk. I Gers finns således ett tydligt fokus på kommunikativ färdighet. De sex nivåerna är A1 och A2 som avser användare på nybörjarnivå, B1 och B2 som åsyftar självständig språkanvändare samt C1 och C2 vilket motsvarar avancerad språkanvändare.

En fördel med att använda Gers är att beskrivningar av språkkunskaper på olika nivåer i referensramen avser reell språklig kompetens, dvs. vad en person faktiskt kan göra med språket. Detta ger en tydlighet om vad nivån innebär i fråga om en persons förmåga att använda språket. En nivå på Gersskalan kan vidare innehålla förgreningar eller undernivåer.

Nivån B1 kännetecknas av att personen kan upprätthålla interaktion och uttrycka det som den vill säga i en rad situationer. Vidare ska personen kunna hantera språkproblem i vardagliga situationer på ett flexibelt sätt, t.ex. kunna be någon förtydliga det som sagts. Nivå B2 har två kännetecken. Det första kännetecknet handlar om att personen kan göra mer än att hävda sig i ett socialt sammanhang. Det innebär t.ex. att personen kan konversera på ett naturligt, flytande och effektivt sätt, kan ta över ordet, använda standardfraser för att vinna tid eller behålla ordet eller anpassa sig till förändringar i samtalsinriktning, stil och ton. Det andra kännetecknet är en ny nivå av personens språkliga medvetenhet. Det kan t.ex. handla om att personen är medveten om sina vanligaste fel och

medvetet undviker dem, kan planera vad som ska sägas och hur något ska sägas och kan ta hänsyn till effekten på mottagaren.

I den lägre delen av B2 ligger tyngdpunkten på effektiv argumentation, t.ex. att kunna redogöra för och underbygga sina åsikter, kunna ge relevanta förklaringar och kunna spekulera om orsaker, konsekvenser och hypotetiska situationer. Nivå B2+ skiljer sig från B2 genom en ny fokusering på bl.a. förmågan att ha kontroll över samtalet eller att binda ihop meningar till en tydlig och sammanhängande formulering.

Gemensam europeisk referensram kan användas för att definiera personalens språkkunskaper i äldreomsorgen

Socialstyrelsen har sedan tidigare tagit fram ett stödmaterial för verksamhetsområdet äldreomsorg som syftar till att stödja olika aktörer i arbetet med bl.a. bedömning i fråga om språkkunskaper hos personalen i äldreomsorgen. Stöd materialet, Språkförmåga i äldreomsorgen – underlag för bedömning och utveckling (Socialstyrelsen februari 2023), utgår från Gers B2 och innehåller en omfattande beskrivning av den språkförmåga som, enligt myndigheten, behövs för arbetet i äldreomsorgen. Socialstyrelsen bedömer att B2 är lämplig nivå för arbetet i äldreomsorgen. Socialstyrelsen bedömer dock att det inte är nödvändigt att alla medarbetare har den språkförmåga som anges i materialet redan vid anställning.

Några remissinstanser, bl.a. *Karlstads kommun* och *Eskilstuna kommun*, har framfört att B2 är en högt satt nivå och vissa remissinstanser anser att B1 skulle vara ett tillräckligt krav. Eftersom olika arbetsuppgifter inte är avgränsade till särskilda yrkesgrupper inom äldreomsorgen och eftersom brister i svenska kan medföra risker för den äldre personens säkerhet och trygghet, bedömer regeringen att nivå B2 är en relevant nivå för personalens språkkunskaper för att genomföra insatser. Regeringen anser av samma skäl att det är olämpligt med en differentiering mellan olika yrkesgrupper som genomför insatser. Personal som inte genomför insatser för äldre omfattas inte av språkravet. *Västerås kommun* framför att arbetet med språknivån B2 är komplext. Regeringen har viss förståelse för denna synpunkt eftersom Gers bedömningskriterier är allmänt hållna och eftersom de inte avser specifika verksamhetsområden som t.ex. äldreomsorgen. Behovet av vägledning för socialnämnderna och privata utförare om hur dessa ska använda Gers bedömningskriterier kan dock tillgodoses av bl.a. stödmaterial.

Språknivån bör regleras på förordningsnivå

Det föreslagna språkravet innebär att socialnämnden och privata utförare ska arbeta för att personal i äldreomsorgen har en kunskapsnivå i svenska som är relevant för att genomföra insatser. Av 8 kap. 2 § regeringsformen följer att föreskrifter ska meddelas genom lag om de t.ex. avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna under förutsättning att föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, eller kommunernas befogenheter i övrigt och deras åligganden. Språkravet innebär skyldigheter för kommunerna och för privata utförare och kommer att vara reglerat i lag.

5 Personuppgiftsbehandling

Regeringens bedömning

Den personuppgiftsbehandling som förslaget ger upphov till är förenlig med EU:s dataskyddsförordning. Den befintliga regleringen på personuppgiftsområdet är tillräcklig för personuppgiftsbehandlingen. Det behöver inte införas någon ytterligare reglering om denna behandling.

Utredningens bedömning

Utredningen gör inte någon bedömning av frågor om personuppgiftsbehandling med anledning av förslaget om språkkrav.

Remissinstanserna

Ingen remissinstans tar upp frågor om personuppgiftsbehandling.

Skälen för regeringens bedömning

Förslaget medför behandling av personuppgifter

I socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL, finns krav på att verksamheten inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. Personal som utför uppgifter inom socialtjänsten ska ha lämplig utbildning och erfarenhet (5 kap. 1 och 3 §§). Socialnämnden ska enligt 5 kap. 2 § SoL systematiskt och fortlöpande följa upp, utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten. När skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare ska kommunen enligt 10 kap. 8 § kommunallagen (2017:725) kontrollera och följa upp verksamheten. I det ligger exempelvis att kontrollera att verksamhet som bedrivs av en privat utförare följer de regler som gäller för socialtjänstens verksamhet och de krav som uppställs i avtal med den privata utföraren.

För att kunna uppfylla socialtjänstlagens krav behandlar socialnämnden och privata utförare redan i dag personuppgifter som rör personalens utbildningar och erfarenheter. I socialtjänstlagen finns dock inga krav på att personalen ska ha några särskilda kunskaper i svenska. I denna proposition föreslås att den som bedriver verksamhet inom socialtjänstens omsorg om äldre personer, dvs. socialnämnden och privata utförare, ska arbeta för att den personal som genomför insatser i sådan omsorg har de kunskaper i svenska som är relevanta för att genomföra insatserna. Även om kommunerna och privata utförare redan behandlar personuppgifter om sina anställdas utbildningar och erfarenheter så bedöms förslaget medföra att något fler personuppgifter än i dag kommer behöva behandlas.

I utredningen finns ingen utredning och analys av förslagets inverkan på den enskildes personliga integritet utifrån den dataskyddsrättsliga regleringen. I det följande redovisas en sådan utredning och analys.

Personuppgifter som kommer att behandlas

Språkravet kommer innebära att personuppgifter behöver behandlas i fler fall än i dag, t.ex. för att dokumentera deltagande i utbildningar i svenska och i samband med att det ges in betyg och bedömningar av den anställdes språkkunskaper. De personuppgifter som det främst kommer att bli fråga om är sådana som avser kunskaper i svenska, såsom betyg och bedömningar som gjorts av den registrerades kunskaper. Förslaget kommer också att kunna innebära att uppgifter behandlas avseende andra än den som språkravet gäller för. Det kan t.ex. röra sig om namn på en person som utfärdat ett intyg om att en person talar svenska på en viss nivå. Det bedöms inte till följd av förslaget finnas behov av att behandla känsliga personuppgifter som rör t.ex. etnisk tillhörighet och inte heller personuppgifter som rör lagöverträdelser.

Personuppgifter kommer att behöva behandlas av en kommun eller privata utförare i huvudsak i deras egenskap av arbetsgivare. Uppgifterna kommer t.ex. inte att behandlas inom socialtjänstens verksamhet i den del som avser ärendehantering av insatser till en enskild. Personuppgifter kan dock behöva behandlas i verksamhet inom socialtjänsten om behandlingen av uppgifterna är nödvändiga i arbetet med att säkra god kvalitet, att det finns personal med lämplig utbildning och erfarenhet samt att verksamheterna uppfyller språkravet. Uppgifter kommer inte att inhämtas från annan myndighet utan tas fram i de personuppgiftsansvarigas verksamheter. Spridning av personuppgifter utanför socialtjänstens verksamhet bedöms inte vara nödvändig.

Sammanfattningsvis konstaterar regeringen att förslaget innebär att en socialnämnd och privata utförare kommer att behöva behandla fler personuppgifter än i dag. Den tillkommande personuppgiftsbehandlingen är dock av begränsad omfattning och avser inte uppgifter av känslig karaktär.

Regelverk för personuppgiftsbehandlingen

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här kallad EU:s dataskyddsförordning, är den generella regleringen av personuppgiftsbehandling inom EU.

EU:s dataskyddsförordning kompletteras av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Vid behandling av personuppgifter inom socialtjänsten kompletteras EU:s dataskyddsförordning av lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, förkortad SoLPuL, och förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, förkortad SoLPuF.

En grundläggande förutsättning för att en behandling av personuppgifter ska vara laglig och tillåten är att den ryms inom någon av de rättsliga grunderna för behandling som finns i artikel 6.1 i EU:s dataskyddsförordning. Behandling får bl.a. ske om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c). För att en rättslig förpliktelse ska kunna utgöra grund för behandling måste förpliktelsen enligt artikel 6.3 fastställas i enlighet med unionsrätten eller nationell rätt. Vidare krävs att syftet med behandlingen framgår av den rättsliga förpliktelsen.

Socialtjänstverksamhet bedrivs på grundval av nationell rätt och i enlighet med verksamhetslagstiftningen på området. Personuppgiftsbehandling inom socialtjänsten är tillåten bara om behandlingen är nödvändig för att arbetsuppgifter ska kunna utföras (6 § första stycket SoLPuL). I både kommunal och privat verksamhet får personuppgifter behandlas för bl.a. uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och administration av verksamheten (12 § första stycket 10 och 18 § SoLPuF). För socialnämnden och privata utförare innebär förslaget på språkrav i denna proposition att de kommer att behöva behandla vissa personuppgifter som de tidigare inte varit skyldiga att behandla. Personuppgiftsbehandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Syftet med behandlingen framgår av den rättsliga förpliktelsen.

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att den rättsliga grunden för den personuppgiftsbehandling som förslaget ger upphov till är fastställd i nationell rätt och genom den föreslagna bestämmelsen i denna proposition. Därmed är grunden fastställd i nationell rätt på det sätt som krävs enligt artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning.

Personuppgiftsbehandlingen är proportionerlig

För att behandlingen ska vara tillåten enligt EU:s dataskyddsförordning krävs att intresset av att behandla uppgifterna väger tyngre än de registrerades intresse av att uppgifterna inte behandlas. Nyttan med behandlingen består i att den gör det möjligt att upprätthålla språkravet. Som framgått i avsnitt 4 införs kravet bl.a. i syfte att förbättra patient-säkerheten i äldreården och öka de äldres inflytande över omsorgen. Personuppgiftsbehandlingen som förslaget medför är nödvändig för att dessa krav ska kunna tillgodoses och det saknas mindre ingripande alternativ för att säkerställa att språkravet upprätthålls. Samtidigt bedöms integritetsriskerna vara små, bl.a. med hänsyn till att det är fråga om en mycket begränsad personbehandling.

Sammantaget bedöms intresset av att de aktuella personuppgifterna behandlas väga tyngre än de registrerades intresse av att behandlingen inte sker. Den personuppgiftsbehandling som förslaget medför lever alltså upp till kravet på proportionalitet. Behandlingen bedöms även i övrigt vara förenlig med EU:s dataskyddsförordning och tillämplig nationell dataskyddsreglering. Det behövs således inte införas någon ytterligare reglering av aktörernas personuppgiftsbehandling.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Lagändringen ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Regeringens bedömning

Det behövs inga övergångsbestämmelser.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer inte överens med regeringens. Utredningen föreslår att lagförslaget ska träda i kraft den 1 januari 2026. Utredningen gör ingen bedömning av behovet av övergångsbestämmelser.

Remissinstanserna

Flera remissinstanser och främst kommuner, bl.a. *Botkyrka kommun*, *Göteborgs kommun* och *Hudiksvalls kommun*, framför synpunkter på att ikraftträdandet är för tidigt då de behöver tid att förbereda verksamheterna. Ingen remissinstans framför behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

För att förbättra kvaliteten inom äldreomsorgen och stödet till den som får insatser inom äldreomsorgen anser regeringen att förslaget bör införas så snart som möjligt. Flera kommuner framför dock att de behöver tid på sig för förberedelser. Regeringen bedömer att den 1 juli 2026 är den tidigaste tidpunkt som lagförslaget kan träda i kraft, vilket även ger kommunerna tid för förberedelser.

Regeringen bedömer att det inte behövs några övergångsbestämmelser.

7 Konsekvenser av förslaget

7.1 Övergripande konsekvenser

Regeringen bedömer att förslaget om ett språkkrav för personal i äldreomsorgen bidrar till en högre säkerhet och trygghet för omsorgstagare och deras närstående samt en bättre arbetsmiljö för personalen. Regeringen bedömer vidare att språkkravet inte innebär några negativa konsekvenser av betydelse för kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen, eftersom förslaget medger att socialnämnden och privata utförare kan anställa först och därefter arbeta för att den anställda personalen når språknivån.

Skillnaden mot dagens situation blir att socialnämnd och utförare, med hjälp av olika åtgärder, får en skyldighet att arbeta för att personalen också uppnår den angivna språknivån.

Det finns en viss risk att förslaget får en mindre, negativ påverkan på verksamhetens utförande i och med att personal behöver lägga tid på vidareutbildning och andra åtgärder för språkutveckling i stället för att utföra omsorg. Samtidigt bedöms förslaget, som tidigare nämnts, förbättra arbetsmiljön för såväl personal som får språkutvecklande åtgärder som för övriga medarbetare och inte minst för omsorgstagarnas tillvaro. Regeringen bedömer att förslaget kan innebära att fler individer har behov av att delta i kommunal vuxenutbildning för att stärka sina kunskaper i svenska. Kommunerna kan därför behöva anpassa och dimensionera sitt utbud för att möta efterfrågan.

Personal som får språkutvecklande insatser kan komma att känna sig tryggare i sin yrkesroll och kan förstå, kommunicera och utföra arbetet på ett mer säkert och kvalitativt sätt gentemot såväl omsorgstagarna som sina kollegor och chefer. Chefer och kollegor som inte är i behov av språkutvecklande insatser kan uppleva förbättringar om kollegor vars språk förbättras kan kommunicera bättre och förstå t.ex. instruktioner i arbetet bättre. I vissa fall kan de språkutvecklande insatserna upplevas som en belastning för den anställde. Då språkravet bedöms medföra att förutsättningarna förbättras för att arbetsuppgifter utförs på ett korrekt sätt så kan detta i förlängningen bidra till bättre arbetsförhållanden och att varje anställds lönekostnad bidrar till mer omsorg och nytta för samhället, dvs. förbättrad arbetskraftsproduktivitet. Anställda som tar del av språkutvecklande åtgärder kommer att höja sin produktiva förmåga och därtill få förbättrade möjligheter på svensk arbetsmarknad generellt, vilket kan komma att underlätta för dem när de söker andra tjänster i framtiden, inom eller utanför äldreomsorgen. Förslaget bidrar alltså till att öka rörligheten på arbetsmarknaden.

Sammantaget bedömer regeringen att en reglering av språkrav kommer att bidra till högre kvalitet i omsorgen genom att verksamheterna får ett uttryckligt ansvar att införa systematiska arbetssätt i syfte att åtgärda bristande kunskaper i svenska.

7.2 Ekonomiska konsekvenser för staten

Regeringen bedömer att förslaget i viss mån medför nya respektive utvidgade uppgifter för kommunerna. Den kommunala finansieringsprincipen bedöms därför bli tillämplig vid införandet av förslaget.

Regeringen bedömer att kommunerna får en ökad kostnad med 150 miljoner kronor per år samt en engångskostnad om 30 miljoner kronor för framtagande av processer och rutiner. Regeringen avser att öka det generella statsbidraget inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning med 90 miljoner kronor för 2026, 165 miljoner kronor 2027 och med 150 miljoner kronor för 2028 och framåt. Regeringen bedömer vidare att det är viktigt att relevanta myndigheter bidrar till att nivån av språkkunskaper hos äldreomsorgens personal kan höjas samt att regleringen kan

Prop. 2025/26:93 följas upp och utvärderas. Regeringen har föreslagit i budgetpropositionen för 2026 att 23 miljoner kronor per år avsätts för detta arbete under 2026–2030 (prop. 2025/26:1, utg. omr. 9, avsnitt 6.5).

7.3 Ekonomiska konsekvenser för kommuner

Kommunerna har enligt socialtjänstlagen (2025:400) ansvar för att verksamheten inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet, att personalen som utför uppgifter inom socialtjänsten ska ha lämplig utbildning och erfarenhet samt att socialnämnden systematiskt och fortlöpande ska följa upp, utveckla och säkra kvaliteten. Detta innebär således att det ingår i det kommunala ansvaret att säkerställa att det finns personal med rätt kompetens för att genomföra insatser med god kvalitet. Ansvaret innefattar också att det finns personal med tillräckligt goda kunskaper i svenska. Regeringen bedömer därför att de åtgärder som kommunerna vidtar med anledning av bedömningar av sådana språkkunskaper redan ingår i det kommunala ansvaret i egenskap av huvudman för verksamheten.

Förslaget om ett språkrav innebär i viss mån nya respektive utvidgade uppgifter för kommunerna och regeringen avser att öka det generella statsbidraget enligt vad som anges i avsnitt 7.2.

Det är svårt att uppskatta hur många som har behov av språkutvecklande åtgärder

Det finns ingen allmänt tillämplig metod för att uppskatta antalet anställda i äldreomsorgen som har behov av språkutvecklande åtgärder. Utredningen redovisar i sina beräkningar olika indikatorer för att beskriva antalet personer som behöver språkutvecklande åtgärder. Utredningen utgår ifrån gruppen utrikes födda undersköterskor och vårdbiträden som är anställda i äldreomsorgen, samt deras vistelsetid i Sverige, för att få fram en indikator för hur många anställda som har otillräckliga kunskaper i svenska i förhållande till ställda krav. Utredningen väljer att utgå från gruppen utrikes födda som utgör den största procentuella andelen av anställda för att minimera risken för underfinansiering av förslaget.

Mot bakgrund av de utmaningar som finns med att beräkna omfattningen av personalens behov av språkutvecklande åtgärder för att genomföra insatser inom äldreomsorgen, gör regeringen vissa antaganden för att beräkna kostnaderna. Utifrån osäkerheten om antalet som kan ha behov av språkutvecklande åtgärder anser regeringen att utredningens bedömning är rimlig. Regeringen utgår därför ifrån att det är 29 procent av de anställda som behöver språkutvecklande åtgärder. Regeringen utgår vidare från att antalet anställda undersköterskor och vårdbiträden är cirka 210 000, enligt SCB:s strukturlönestatistik för 2024. Regeringen är medveten om att det finns problem med att utgå från utrikes födda för att beräkna omfattningen av behov av språkutvecklande åtgärder då det både finns utrikes födda med goda kunskaper i svenska och personer med svenska som första språk som har språkliga kunskapsbrister.

Regeringen utgår i sina beräkningar från utredningens underlag, men gör en uppräknig av antagna lönenivåer för året för ikraftträdandet.

I utredningen beskrivs olika arbetsmoment som för arbetsgivaren kan ingå i att arbeta för att personal i äldreomsorgen ska ha den nivå av kunskaper i svenska som är relevant för att genomföra insatser. Det handlar om att ta fram processer och rutiner, bedömning av vilka medarbetare som behöver språkutvecklande åtgärder, val av åtgärder samt uppföljning av personal som har deltagit i språkutvecklande åtgärder.

Beräkning av kostnaderna utgår från regeringens antagande om tidsomfattningen och timkostnaderna för olika personalkategorier för respektive arbetsmoment. Tidsåtgången för personalens vidareutbildning är inte medräknad.

Kostnaden för framtagande av processer och rutiner beräknas uppgå till 30 miljoner kronor för samtliga kommuner. Detta bedöms vara en engångskostnad för kommunerna. Kostnaden avser lön under en arbetsdag för samtliga avdelningschefer i äldreomsorgen och en halv arbetsdag för samtliga enhetschefer.

Kostnaden för att bedöma behoven av medarbetares språkutvecklande åtgärder och val av åtgärder samt för att genomföra uppföljningar av personal som deltagit i språkutvecklande åtgärder beräknas för samtliga kommuner uppgå till 150 miljoner kronor. Kostnaden avser lön under två och en halv arbetsdag för samtliga enhetschefer i äldreomsorgen och två och en halv timme för 29 procent av samtliga vårdbiträden och undersköterskor.

Personalens kunskaper i svenska samt bemanningen förväntas ändras över tid. Kostnaderna för den personal som bedöms sakna tillräckliga språkkunskaper i svenska bör minska successivt i takt med att personalen genomgår vidareutbildning eller andra språkutvecklande åtgärder. Samtidigt kommer det årligen ett nytt inflöde av personal för att täcka pensionsavgångar, övriga avgångar och även för att tillgodose behov av bemanning till följd av det ökade demografiska behovet av insatser inom äldreomsorgen. Kommunernas olika förutsättningar att arbeta för att uppfylla språkkravet samt inflödet av ny personal medför sannolikt att kostnader för språkutvecklande åtgärder alltså kommer att finnas framöver.

7.4 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Enligt 14 kap. 2 § regeringsformen sköter kommunerna lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen prövas mot proportionalitetsprincipen, vilket innebär att en inskränkning inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett inskränkningen.

Regeringen anser att förslaget utgör ett intrång i den kommunala självstyrelsen men att den kan motiveras med förslagets övergripande syften. Språkravets övergripande syfte är att säkerställa en god och enhetlig språknivå i landets samtliga äldreomsorgsverksamheter, oavsett regiform. I förlängningen syftar språkravet till att säkerställa kvaliteten i äldreomsorgens insatser, den äldre personens rätt till trygghet, delaktighet och självbestämmande samt bidra till en bättre arbetsmiljö för personalen.

Problemen med bristande kunskaper i svenska hos personalen är, enligt utredningen, landsomfattande. De negativa konsekvenserna som sådana brister medför för den som får insatser innebär en påverkan på personens trygghet, säkerhet och hälsa. För personalen innebär konsekvenserna försämrad arbetsmiljö, genom bl.a. ökad arbetsbelastning.

Förslaget till språkrav innebär en skyldighet för kommunens socialnämnd att arbeta för att personalen har relevanta kunskaper i svenska för att genomföra insatser. Det betyder att socialnämnden behöver ha ett arbetssätt eller vidta andra nödvändiga åtgärder som behövs för att komma till rätta med eventuella brister. Hur detta ska göras mer konkret regleras inte. Det finns ett handlingsutrymme för kommunerna att själva avgöra vilka åtgärder som behövs för att leva upp till kravet. Regeringen anser därför att intrånget i det kommunala självstyret är proportionerligt.

7.5 Konsekvenser för företagen

Enligt uppgifter från Inspektionen för vård och omsorg fanns det i maj 2024 4 512 verksamheter (tillsynsobjekt) som bedriver hemtjänst eller särskilt boende. Av de aktuella verksamheterna bedrivs 872 verksamheter i privat regi, vilket innefattar bolag, enskilda firmor, föreningar, stiftelser och övriga privata organisationer. Det förekommer även att privata utförare genomför insatserna ledsagning, dagverksamhet, korttidsplats och boendestöd.

Regeringen bedömer att förslaget inte innebär några effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Förslaget gör inte skillnad på offentliga och privata utförare. Förslaget påverkar verksamheterna på samma sätt oavsett driftsform eller storlek. Språkravet innebär inte heller några andra kostnader för företagen än för kommunerna. Förslaget påverkar därför inte företagens konkurrensförmåga. I utredningen framkommer att utredningen också har fört dialog med företrädare för vård- och omsorgsföretag av olika storlek där det inte framkom några särskilda utmaningar för företagens förutsättningar.

Rent generellt kan mindre företag ha svårare att genomföra regel- förändringar men det föreslagna språkravet bör inte påverka förutsättningarna i en sådan utsträckning att det missgynnar mindre företag. Språkravet medför att ett arbetssätt behövs för att komma till rätta med eventuella språkproblem i verksamheten men det regleras inte hur dessa arbetssätt ska utformas. Som tidigare nämnts finns ett stort handlingsutrymme för olika lösningar utifrån aktuella behov. Särskilda hänsyn behöver därmed inte tas till små företags förutsättningar.

7.6 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män och för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen

Prop. 2025/26:93

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Ett av de jämställdhetspolitiska delmålen är jämställd hälsa, dvs. att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor. Målet om jämställd hälsa är inte uppnått. Det finns omotiverade skillnader mellan kvinnor och män (prop. 2025/26:1 utg.omr. 13 s. 49 och 76).

Målen för integrationspolitiken är att utrikes födda män och kvinnor ska ha samma skyldigheter, rättigheter och möjligheter som den övriga befolkningen att leva ett fritt, värdigt och självständigt liv inom samhällsgemenskapen.

Regeringen bedömer att förslaget om ett språkkrav kommer att förbättra förutsättningarna för en äldreomsorg med god kvalitet vilket gynnar omsorgstagarna och deras anhöriga. Äldreomsorgens personal är till övervägande del kvinnor och andelen kvinnor har varit relativt konstant sedan 2010-talets början. Även bland omsorgstagarna är kvinnor överrepresenterade, liksom bland anhöriga som vårdar äldre personer. Den kvinnliga delen av den äldre befolkningen har i större utsträckning hemtjänst och tar i större utsträckning del av äldreomsorg i särskilt boende jämfört med män. Eftersom äldre personer, deras anhöriga som vårdar eller stöder samt personalen till övervägande del är kvinnor kommer förslaget i större utsträckning att gynna kvinnor än män. Förslaget bedöms ha positiv påverkan på delmålet om jämställd hälsa, genom att lagförslaget förväntas leda till bl.a. en bättre arbetsmiljö i verksamheter där många kvinnor arbetar. Förslaget bedöms därmed bidra till det jämställdhetspolitiska målet.

En stor andel av personalen är utrikes födda. Regeringen bedömer att förslaget gynnar både personalens situation inom äldreomsorgen och personalens förutsättningar på arbetsmarknaden till följd av förbättrade kunskaper i svenska. Förslaget bidrar således även till målen för integrationspolitiken.

7.7 Konsekvenser för sysselsättningen

Regeringen bedömer att förslaget inte påverkar sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet.

7.8 Konsekvenser för brottsligheten

Regeringen bedömer att förslaget inte kommer att ha någon inverkan på brottslighet eller brottsförebyggande arbete.

7.9 Förslagets överensstämmelse med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU

Regeringen bedömer att förslaget inte har någon betydelse för de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400)

8 kap.

Språkkrav

4 a § *Den som bedriver verksamhet inom socialtjänstens omsorg om äldre personer ska arbeta för att den personal som genomför insatser i sådan omsorg har de kunskaper i svenska som är relevanta för insatsernas genomförande.*

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om en skyldighet för den som bedriver verksamhet inom socialtjänstens omsorg om äldre personer att arbeta för att den personal som genomför insatser i sådan omsorg har de kunskaper i svenska som är relevanta för insatsernas genomförande. Paragrafen utformas i linje med *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 4.

I bestämmelsen anges att den som bedriver verksamhet inom socialtjänstens omsorg om äldre personer ska arbeta för att den personal som genomför insatser i sådan omsorg har de kunskaper i svenska som är relevanta för insatsernas genomförande. Det innebär att såväl socialnämnden som den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet har detta ansvar. Kravet avser personalens funktionella språkliga kompetens, dvs. att personalen ska ha relevanta kunskaper i svenska för att klara av kommunikation för att genomföra insatser. Personalen behöver därför kunna förstå instruktioner, kunna dokumentera genomförandet av insatser och kunna kommunicera med den enskilde, dennes närstående och med chefer och medarbetare. Insatser i äldreomsorgen är t.ex. hemtjänst, särskilt boende, dagverksamhet och korttidsplats.

Kravet omfattar alla yrkesgrupper som genomför insatser, t.ex. undersköterskor, vårdbiträden, omsorgsbiträden, servicepersonal och äldreassistenter. Personal som inte omfattas av språkkravet är t.ex. vaktmästare eller matsalspersonal eftersom dessa inte kan anses genomföra insatser. Kravet omfattar såväl befintlig personal som nyanställd personal.

För socialnämnden och den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet medför skyldigheten att dessa behöver vidta olika åtgärder utifrån verksamhetens behov och förutsättningar. De behöver ha rutiner för hur behovet av språkutvecklande åtgärder hos personalen ska identifieras och

planera för hur personalen ska uppnå den kunskapsnivå i svenska som är relevant för att genomföra insatser. Prop. 2025/26:93

Varje kommun ansvarar i egenskap av huvudman för äldreomsorgen och har att uppfylla kraven enligt gällande rätt. När skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare, ska kommunen enligt 10 kap. 8 § kommunallagen (2017:725) kontrollera och följa upp verksamheten. I det ligger bl.a. att följa upp att den privata utföraren uppfyller språkkravet.

31 kap.

3 a § *Regeringen får meddela föreskrifter om den kunskapsnivå i svenska enligt 8 kap. 4 a § som är relevant för att genomföra insatser i socialtjänstens omsorg om äldre personer.*

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse som bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter om den kunskapsnivå i svenska som är relevant för att genomföra insatser i socialtjänstens omsorg om äldre personer. Paragrafen utformas enligt *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Sammanfattning av betänkandet Ett språkkrav för språkutveckling (SOU 2024:78)

Utredningens uppdrag

Regeringen tillsatte i mars 2023 en utredning om språkkrav för personal i äldreomsorgen (dir. 2023:44) med syftet att stärka patientsäkerheten och öka tryggheten inom vård och omsorg av äldre. Uppdraget omfattade bl.a. att:

- analysera och ta ställning till vilken nivå på kunskaper i svenska språket som är lämplig för undersköterskor och vårdbiträden som arbetar i äldreomsorgen och om kraven bör skilja sig åt mellan yrkesgrupperna,
- analysera och vid behov föreslå krav och lämplig nivå på kunskaper i svenska språket även för andra yrkesgrupper som arbetar i äldreomsorgen,
- analysera och föreslå hur språkkraven kan utformas, bedömas och skyndsamt införas i verksamheten, samt hur kraven kan följas upp och långsiktigt kvalitetssäkras för att uppnås och bibehållas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt,
- analysera och redovisa konsekvenser av språkkraven för äldreomsorgens personal- och kompetensförsörjning i såväl offentlig som privat regi, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget skulle redovisas senast den 1 september 2024 men förlängdes till den 29 november 2024 (dir. 2024:66).

Bakgrund

Språkproblemen i äldreomsorgen förekommer i stora delar av landet och innebär negativa konsekvenser för såväl omsorgstagarens trygghet och säkerhet, anhöriga och närstående som omsorgspersonalens arbetsmiljö. Språkproblemen i äldreomsorgen ser olika ut men är landsomfattande och utbredda, de finns inte enbart hos de tillfälligt anställda, utan även bland de tillsvidareanställda. De finns också hos den utbildade personalen, det vill säga även hos undersköterskor och utbildade vårdbiträden. Bristande språkförmåga hos omsorgspersonalen kan leda till att beviljade insatser utförs fel – eller inte alls – att omsorgstagarnas rätt till delaktighet, trygghet och individanpassad omsorg äventyras, och att det uppstår patientsäkerhetsbrister. Språkproblemen påverkar också personalens arbetsmiljö på ett negativt sätt.

Utredningen föreslår ett antal åtgärder som syftar till att bidra till en förbättrad, god och enhetlig språknivå i äldreomsorgen.

Ett språkrav införs i socialtjänstlagen

En av åtgärderna är att det införs ett språkrav i socialtjänstlagen (2001:453), förkortat SoL. Språkravet innebär att arbetsgivarna ska arbeta för att omsorgspersonalen har en nivå av kunskaper i svenska språket som är relevanta för de omsorgsinsatser som de genomför i äldreomsorgen. Den relevanta nivån av kunskaper i det svenska språket är B2 enligt Gemensam europeisk referensram för språk, Gers, vilket utredningen tydliggör genom att föreslå en ny regel i socialtjänstförordningen (2001:937), förkortat SoF. Utredningens bedömning gör inte skillnad mellan yrkesgrupper i äldreomsorgen utan samma nivå av kunskaper ska gälla för all personal som genomför omsorgsinsatser, oavsett yrkestitel. Det handlar såväl om den befintliga personalen som den som anställs efter att språkravet trätt i kraft. Ett krav för anställning är inte genomförbart då utredningen konstaterar att ett krav för anställning inte är förenligt med äldreomsorgens kompetensförsörjningsutmaning.

Språkravet föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Svenskalyftet – ett stimulansbidrag för språkutveckling

Utredningen föreslår att kommunerna ska kunna få statsbidrag för insatser som på olika sätt syftar till att höja nivån av språkkunskaper hos omsorgspersonalen. Utredningen föreslår att detta statsbidrag kallas svenskalyftet. Syftet med svenskalyftet är att verksamheterna ska stimuleras till och ges goda förutsättningar att arbeta med att höja nivån av språkkunskaper hos äldreomsorgens personal. Verksamheterna ska kunna få statsbidrag för att kunna avsätta tid för språkutvecklande insatser på arbetsplatsen som t.ex. utbildning för chefer i språkutvecklande arbetssätt eller utbildning till språkombud. Med hjälp av svenskalyftet ska omsorgspersonalen också kunna studera svenska på arbetstid i Komvux. Svenskalyftet ska även kunna användas för att finansiera tillhandahållandet av en kurs i språk och kommunikation i äldreomsorgen.

Förslag för att understödja språkutveckling i arbetet och genom utbildning

Utredningen bedömer att äldreomsorgens arbetsplatser i högre grad behöver arbeta aktivt med språkutveckling och de behöver vid behov kunna erbjuda medarbetare förlängd introduktion eller särskilt stöd från ett språkombud. Fler chefer behöver utbildning i språkutvecklande arbetssätt och det behöver också utbildas ytterligare språkombud och språkombudsutbildare. Utredningens föreslår att en lämplig myndighet får i uppdrag att ta fram stöd och vägledning för det språkutvecklande arbetet. Ett vanligt problem är att eleverna läser på en nivå som är för svår för och utredningen

bedömer att det därför är särskilt viktigt att eleven läser på relevant nivå. Utredningen erfar att det finns vissa problem med kursen sva 1 när den ges till vård- och omsorgselever i Komvux eftersom medarbetare som läst kursen, inte alltid har de kunskaper i svenska som behövs för arbetet i äldreomsorgen. Utredningen föreslår därför ett myndighetsuppdrag som innebär att ta fram ett underlag för en kurs i språk och kommunikation i äldreomsorgen. Mot bakgrund av nämnda problem med sva 1 föreslår utredningen att det görs en vidare översyn av den språkutbildning som erbjuds vård- och omsorgselever i Komvux. I väntan på en sådan förändring behöver dock dagens vård- och omsorgselever i Komvux ges en undervisning i sva som i så hög grad som möjligt motsvarar deras behov. Ett sätt att göra detta är att arbeta integrerat mellan sva och vård- och omsorgsämnen. Utredningen föreslår därför ett myndighetsuppdrag som innebär att det tas fram ett stöd till sva-lärare och skolledare om hur detta kan göras.

Uppdrag om uppföljning av språkravet

Utredningen föreslår en rad myndighetsuppdrag som syftar till att på olika sätt följa upp och utvärdera språkravet. Uppdragen ska tillsammans kunna bidra med ett underlag för en bedömning av om språkravet behöver skärpas eller ändras på något annat sätt för att ge ett bättre resultat. Ett av uppdragen innebär en kartläggning av hur språkravet tillämpas av äldreomsorgens verksamheter samt en analys av hur olika aspekter av kvalitet i verksamheterna potentiellt förändras efter språkravets införande. Ett annat uppdrag innefattar att på olika sätt följa upp verksamheternas arbete utifrån språkravet över tid samt följa hur de äldres uppfattningar om personalens kommunikativa förmåga eventuellt förändras över tid. Utredningen föreslår också att det genomförs en särskild tillsynsinsats i syfte att följa upp efterlevnaden av språkravet. Slutligen föreslår utredningen att en myndighet ges i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att genomföra en effektstudie i fråga om språkravet.

Kostnader för utredningens förslag

Utredningens förslag till språkrav beräknas kosta drygt 180 miljoner kronor, varav 150 miljoner kronor utgör årliga kostnader och resterande 30 miljoner kronor engångskostnader. Svenskalyftet beräknas kosta cirka 944 miljoner kronor per år. Kostnaderna för uppdragen till myndigheter beräknas till 23 miljoner kronor och uppskattas pågå 2–4 år.

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att det i socialtjänstlagen (2001:453) ska införas en ny paragraf, 3 kap. 3 e §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 e §

Socialnämnden och enskild verksamhet som utför en kommuns uppgifter ska arbeta för att den personal som genomför insatser i socialtjänstens omsorg om äldre personer har en nivå av kunskaper i svenska språket som är relevant för insatsernas genomförande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

Förteckning över remissinstanserna

Almega Vårdföretagarna, Anhörigas riksförbund, Arbetsdomstolen, Arbetsmiljöverket, Barnombudsmannen, Botkyrka kommun, Demensförbundet, Diskrimineringsombudsmannen, Eksjö kommun, Eskilstuna kommun, Folkhälsomyndigheten, Göteborgs kommun, Göteborgs universitet, Halmstads kommun, Hudiksvalls kommun, Inspektionen för vård och omsorg, Institutet för mänskliga rättigheter, Institutet för språk och folkminnen, Jämställdhetsmyndigheten, Karlstads kommun, Kungsbacka kommun, Lunds universitet, Länsstyrelsen Dalarnas län, Länsstyrelsen Kalmar län, Länsstyrelsen Skåne, Länsstyrelsen Stockholm, Länsstyrelsen Västernorrland, Malmö kommun, Motala kommun, Munkfors kommun, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, Nationellt kompetenscentrum anhöriga, Pensionärernas riksförbund, Riksdagens ombudsmän, Riksförbundet Pensionärgemenskap, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Socialstyrelsen, SPF Seniorerna, Staffanstorps kommun, Statskontoret, Stockholms kommun, Svenska kommunalarbetsförbundet, Svenska Kommunalpensionärernas förbund, Sveriges Kommuner och Regioner, Söderhamns kommun, Umeå kommun, Umeå universitet, Upphandlingsmyndigheten, Vårdförbundet, Västerås kommun, Öckerö kommun, Östersunds kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från Aina Bigestan och Tora Windahl, Bräcke Diakoni, Fremia, Lingio, Offentligägda folkhögskolornas intresseorganisation, Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation, Tech Sverige, Uddevalla kommun.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Bodens kommun, Borgholms kommun, Emmaboda kommun, Flens kommun, Funktionsrätt Sverige, Fysioterapeuterna, Föreningen Sveriges Socialchefer, Grums kommun, Hedemora kommun, Herrljunga kommun, Härjedalens kommun, Jönköpings kommun, Klippans kommun, Laxå kommun, Ljungby kommun, Länsstyrelsen Norrbotten, Länsstyrelsen Västra Götaland, Olofströms kommun, Pajala kommun, Riksföreningen för medicinskt ansvariga sjuksköterskor och medicinskt ansvariga för rehabilitering, Simrishamns kommun, Skinnskattebergs kommun, Smedjebackens kommun, Sobona, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, Sundsvalls kommun, Stockholms universitet, Svenljunga kommun, Svensk sjuksköterskeförening, Svenska Distriktsläkarföreningen, Sveriges arbetsterapeuter, Sveriges läkarförbund, Timrå kommun, Tomelilla kommun, Torsby kommun, Täby kommun, Uppsala kommun, Vetlanda kommun, Vision, Vård- och omsorgscollege, Ydre kommun, Åstorps kommun, Äldrecentrum, Älmhult kommun, Örebro kommun, Övertorneå kommun, Östhammars kommun.

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2025:400)

dels att rubriken närmast före 31 kap. 2 § ska lyda "Bemyndiganden som gäller villkor, avgifter och språkkrav",

dels att det ska införas två nya paragrafer, 8 kap. 4 a § och 31 kap. 3 a §, och närmast före 8 kap. 4 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

Språkkrav

4 a §

Socialnämnden och den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet ska arbeta för att personal i äldreomsorgen har en kunskapsnivå i svenska språket som är relevant för att genomföra insatser.

31 kap.

3 a §

Regeringen får meddela föreskrifter om den kunskapsnivå i svenska språket enligt 8 kap. 4 a § som är relevant för att genomföra insatser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2025-11-25

Närvarande: F.d. justitieråden Sten Andersson och Kristina Svahn Starrsjö samt justitierådet Jonas Malmberg

Ett språkrav inom äldreomsorgen

Enligt en lagrådsremiss den 13 november 2025 har regeringen (Socialdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Jimmy Järvenpää, biträdd av kanslirådet Johanna Hedström.

Förslaget föranleder följande yttrande.

8 kap. 4 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om en skyldighet för socialnämnden och den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet att arbeta för att personal i äldreomsorgen har en kunskapsnivå i svenska språket som är relevant för att genomföra insatser.

I paragrafen anges att både Socialnämnden och den som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet ska omfattas av skyldigheten att arbeta för att den föreslagna kunskapsnivån uppnås hos personal i äldreomsorgen. Enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen ansvarar en kommun i egenskap av huvudman för äldreomsorgen i kommunen men kommunen får enligt 4 kap. 3 § ingå avtal med ett privaträttsligt organ eller en fysisk person om att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Det som föreslås är således korrekt. Lagrådet konstaterar dock att i flera andra paragrafer i 8 kap. anges endast Socialnämnden som den som har att arbeta för att tillgodose till exempel äldre personers olika behov. Detta trots att 4 kap. 3 § socialtjänstlagen gäller även i dessa fall. För att undvika oklarheter föreslår Lagrådet därför att endast Socialnämnden anges i paragrafen.

Lagrådet, som anser att förslaget även i övrigt har fått en något otydlig utformning, föreslår att paragrafen ges följande lydelse.

Socialnämnden ska arbeta för att den personal som genomför insatser i socialtjänstens omsorg om äldre personer har de kunskaper i svenska som är relevanta för insatsernas genomförande.

31 kap. 3 a §

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om den kunskapsnivå i svenska språket som är relevant för att genomföra insatser.

Som en följd av ändringarna i 8 kap. 4 a § föreslår Lagrådet att paragrafen ges följande lydelse.

Prop. 2025/26:93
Bilaga 5

Regeringen får meddela föreskrifter om den kunskapsnivå i svenska enligt 8 kap. 4 a § som är relevant för att genomföra insatser i socialtjänstens omsorg om äldre personer.

Socialdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 januari 2026

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Busch, Svantesson, Edholm, Waltersson Grönvall, Jonson, Strömmer, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottnér, Wykman, Malmer Stenergård, Bohlin, Carlson, Pourmokhtari, Rosencrantz, Larsson, Britz, Lann

Föredragande: statsrådet Anna Tenje

Regeringen beslutar proposition Ett språkkrav inom äldreomsorgen